

La Berlin, pe urmele lui Cantemir

Vineri, 11 iulie 2014, s-au împlinit 300 de ani de când, la 11 iulie 1714, Dimitrie Cantemir - , la propunerea unor oameni de știință germani, în frunte cu Gottfried Wilhelm von Leibniz, fondatorul Academiei - a fost ales membru de onoare al Academiei Regale Prusace de Științe (*Königlich-Preußische Akademie der Wissenschaften*)¹. **Deosebitul moment a fost marcat la Academia de Științe și Studii Umaniste Berlin – Brandenburg (*Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften*)².** Inițiativa evenimentului a aparținut Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din București. *Am avut bucuria și onoarea de a participa la acest eveniment, drept câștigător al premiului I al concursului de eseuri pentru elevi dedicat personalității lui Cantemir, "Dimitrie Cantemir - Educator al Poporului", organizat de Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir" (la care am participat cu eseul "Dimitrie Cantemir, eruditul, moralistul, educatorul", coord: prof. Dumitrița Stoica).* În acest articol voi descrie această experiență, cuprinzând atât "partea banală" (de călătorie) cât și partea cu adevărat importantă (a ceremoniei).

Am plecat la Berlin joi, 10 iulie, cu o mașină a Universității "D. Cantemir", alături de domnul prof. dr. **Dumitru Acu** și doamna prof. dr. **Mioara Bud** - președinte, respectiv, secretar al Asociației ASTRA (Asociația Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român)³. După un zbor de două ore, am ajuns în capitala Germaniei. De acolo, am mers la hotel, și, după ce ne-am instalat în foarte confortabilele camere de hotel, am plecat, toți trei, să vizităm orașul. Ajunși prin Berlinul de Est, în Postdamer Platz, am văzut niște rămășițe din Zidul Berlinului (*Die Mauer um Berlin*), de tristă amintire, expuse însă acum într-un mod mai puțin sumbru... După o gustare la un restaurant indian, am continuat plimbarea, dând de așa-numitul "Câmp al Stelaelor" - în fapt Memorialul pentru Victimele Holocaustului (*Denkmal für die ermordeten Juden Europas*), recent construit (inaugurat în 2005), folosit însă acum de tineri ca un loc de întâlnire, fără gravitatea semnificației sale. În fine, am ajuns la Poarta Brandenburg (*Brandenburger Tor*), construită între 1788-1791 de regele Friedrich Wilhelm al II-lea al Prusiei. Ne-am încheiat seara cu o frumoasă și interesantă discuție alături de doamna prof. dr. **Corina Dumitrescu**, rectorul Universității "D. Cantemir", domnul prof.

¹ După alegerea din 11 iulie 1714, la ședința Consiliului Academiei din Berlin din 1 august 1714, constatându-se acordul Protectorului (regele Prusiei, Frederick I), s-a confirmat primirea lui Cantemir în Academie, acordându-i-se Diploma de membru al Academiei de Științe din Berlin.

² De remarcat că 11 iulie este data fondării Academiei, în 1700, de către Frederik I al Prusiei, la sfatul lui Gottfried Wilhelm von Leibniz - astfel că aniversarea primirii lui Cantemir în Academie (300 de ani) a coincis și cu o aniversare a Academiei Berlineze (314 ani).

³ Domnul Prof. **Dumitru Acu** este profesor de matematică la Facultatea de Științe a Universității "Lucian Blaga" din Sibiu, iar doamna Prof. **Mioara Bud** este decan al Facultății "Dimitrie Cantemir" din Sibiu. În plus, în calitate sa de președinte al ASTRA, Dl. Prof. Acu ocupă locul mitropolitului Andrei Șaguna, primul președinte al Asociațiunii din Sibiu (1861), iar Dna. Prof. Bud, în calitate de secretar al ASTRA, ocupă locul istoricului George Barițiu, primul secretar al Asociațiunii din Sibiu (1861).

dr. **Cristian Dumitrescu**, vicepreședinte al Senatului României, și doamna prof. dr. **Cristina Cristureanu**, prorector al Universității „D. Cantemir”. Turul Berlinului a urmat să-l facem ziua următoare.

Vineri, 11 iulie, după micul dejun la hotel, am plecat spre Academia de Științe din Berlin. Ne-a întâmpinat Președintele Academiei, Prof. Dr. Dr. h.c. **Günter Stock**, purtând un foarte elegant medalion auriu, și Vicepreședintele Academiei, Prof. Dr. Dres. h.c. **Christoph Markschies**. Am fost conduși în Sala de Consiliu, unde ne așteptau alți membri ai forului academic: Prof. Dr. Wenchao Li de la Universitatea Leibniz Hannover; Dr. Wolf-Hagen Krauth; Dr. Karin Becker; Dr. Ute Tintemann și alții. Ni s-a alăturat: domnul **Radu Podgorean**, secretar de stat al Ministerului Afacerilor Externe, alături de doamna **Brândușa Predescu**, director general și purtător de cuvânt al MAE; Excelența Sa Dr. **Lazăr Comănescu**, ambasadorul României în Germania; și doamna **Cristina Hoffman**, director al Institutului Cultural Român (ICR) Berlin. În sală era un bust al lui Leibniz și încă unul, ce se aștepta dezvelit, al lui Dimitrie Cantemir.

Președintele Academiei **Günter Stock** a deschis evenimentul, cu o cuvântare în care a elogiat personalitatea lui Cantemir, inclusiv ca "personalitate de sinteză" și "punte între civilizații" (Orient - Occident). A luat apoi cuvântul Rectorul **Corina Dumitrescu**, cu o sintetică cuvântare despre Cantemir și Leibniz și o evidențiere a unor asemănări între ei, anunțând că, în acea zi, se desfășura concomitent, la București, la Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", [simpozionul omagial „Dimitrie Cantemir - G.W. Leibniz și Academia din Berlin”](#) (fapt care a părut să-l încante pe Președintele Academiei Berlineze)⁴. A continuat Vicepreședintele Senatului **Cristian Dumitrescu**, cu un "discurs de politician" (dar departe de a fi politicianist), și Subsecretarul de stat **Radu Podgoreanu**, care, printre altele, a legat ocazia primirii lui Cantemir în Academie ("prima recunoaștere științifică a unui român") de alt moment important, comemorarea a 300 de ani de la martiriul Brâncovenilor (15 august 1714)⁵. Pe lângă conținutul "enciclopedic" al cuvântărilor (referitoare la activitatea și opera «principelui-cărturar»), m-a surprins în mod plăcut faptul că, în pofida caracterului comemorativ al cuvântării, vorbitorii nu s-au referit numai la trecut, ci au creat o legătură cu prezentul, de mare actualitate (de pildă, relațiile dintre România și Germania, ca state-membre ale Uniunii Europene - în care Germania poate fi considerată cel mai important aliat și

⁴ Simpozionul a fost deschis printr-o cuvântare a Președintelui U.C.D.C. Prof.univ.dr. Momcilo Luburici. Printre prelegerile ținute: *Relația dintre filosofie și știință în opera lui Dimitrie Cantemir și G.W. Leibniz*, prof.univ.dr. Gabriela Pohoată – prorector cercetare programe și publicații științifice U.C.D.C.; *Filosofia lui Dimitrie Cantemir și Academia din Berlin*, prof.univ.dr. Angela Botez – membru titular AOS; *Influențe ale iluminismului german în opera cantemiristă*, prof.univ.dr. Ștefan Olteanu, U.C.D.C.; *Metafizică & morală în opera lui Dimitrie Cantemir*, prof.univ.dr. Vasile Morar, Univ.București; *Ființa umană și timpul în gândirea lui Dimitrie Cantemir*, prof.univ.dr. Vasile Macoviciuc, A.S.E.; *Spiritul critic în opera lui Dimitrie Cantemir*, prof.univ.dr. Grigore Georgiu, S.N.S.P.A.; *Dimensiunea universală a operei lui Dimitrie Cantemir*-lect. univ. dr. Camelia Brâncoveanu, UCDC; *Dimitrie Cantemir-G.W.Leibniz-câteva probeleme de politică externă*-lect. univ.dr. Alexandru Ștefănescu, UCDC; *Teoria capitulațiilor în opera politică a lui Dimitrie Cantemir* – Conf.univ.dr.Marin Badea, UCDC; *Dimitrie Cantemir - G.W. Leibniz și Petru I- o triadă secretă?*-conf. univ. dr.Narcis Zărnescu, UCDC.

În aceeași zi, la Academia Forțelor Aeriene din Brașov s-a desfășurat simpozionul ”300 de ani de la primirea lui Dimitrie Cantemir în Academia Regală Prusacă de Științe de la Berlin”.

⁵ Mai exact: 300 de ani de la martiriul domnitorului Constantin Brâncoveanu (1654-1714), a fiilor săi, Constantin (1683-1714), Ștefan (1685-1714), Radu (?-1714), Mateiaș (1697-1714) și a marelui clucer Ianache Văcărescu (1654-1714).

partener politic și economic al țării noastre). Mai notez că Președintele Academiei a vorbit în limba germană (și s-a tradus în română), iar ceilalți vorbitori ai vorbit în română (și s-a tradus în germană) - or, faptul că limba lui Cantemir a putut răsună în cadrul forului academic mi s-a părut un lucru admirabil.

Vicepreședintele Senatului **Cristian Dumitrescu** i-a oferit Președintelui Academiei Berlineze o medalie comemorativă "Senatul - 150 de ani", realizată cu recenta celebrare, la 17 iunie a.c., a 150 de ani existență a Senatului României (1864 - 2014), prima oferită unei *personalități internaționale*. De asemenea, Rectorul Universității "D. Cantemir" **Corina Dumtrescu** i-a acordat Președintelui Academiei o medalie comemorativă dedicată Tricentenarului Cantemir (ediție de colecție, serie limitată), și aceasta prima oferită unei *personalități internaționale*. Momentul dezvelirii bustului lui Cantemir (atât de bine realizat de sculptorul român Valentin Tănase) a fost unul aparte; am înțeles chiar că bustul lui Cantemir va fi amplasat în cadrul Academiei de Științe Berlin-Brandenburg chiar lângă bustul lui G.W. Leibniz, pentru evidențierea importanței "dialogului dintre două personalități vizionare". După terminarea ceremoniei, personal, i-am oferit Președintelui Academiei un volum cu eseurile celor 19 finaliști ai concursului "Dimitrie Cantemir - Educator al Românilor", editat de Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", într-o ediție bilingvă (română - engleză). Doamna prof. Mioara Bud i-a oferit, printre altele, un volum de documente ale Arhivelor Naționale Sibiu, ale căror director a fost.

Ceremonia de la Academia de Științe a fost urmată de un dineu oferit de Ambasada Română din Germania. În cuvântul de deschidere, Ambasadorul Român, Excelența Sa Dr. **Lazăr Comănescu**, a punctat faptul că primirea lui Dimitrie Cantemir în Academia din Berlin în 1714 a reprezentat "*prima instituționalizare a transferurilor de știință dintre România și Occident*". În răspunsul dat, Președintele Academiei **Günter Stock**, depășind prilejul comemorativ, a punctat trei teme deosebit de actuale: (1) "*construirea Uniunii Europene de jos în sus*", de la cetățeni spre conducători (într-o manieră diferită de construirea "*de sus în jos*", de la conducători spre cetățeni); (2) "*primirea unor transferuri dinspre Est spre Vest*" (într-o manieră diferită de predominanța transferurilor "*dinspre Vest spre Est*"); și (3) acordarea unei mai mari importanțe educației și științei în cadrul Uniunii Europene, ca un element de infrastructură (care înseamnă mai mult decât "autostrăzi și șosele"). O altă idee interesantă, exprimată de Vicepreședintele Academiei **Christoph Markschies**, este faptul că tinerii de astăzi sunt foarte "internaționalizați", în sensul unor experiențe multiculturale în diferite țări. E.S. Lazăr Comănescu a mai punctat un prilej comemorativ, împlinirea a 100 de ani de la moartea regelui Carol I al României (10 octombrie 1914), relevant cu atât mai mult cu cât dinastia noastră, deși ulterior "împământenită" (odată cu regele Carol al II-lea), este de origine germană: Hohenzollern-Sigmaringen. Domnul ambasador și-a exprimat aprecierea că domnia regelui Carol I, cea mai lungă din istoria țării (1866-1914), a marcat "*trecerea de la epoca feudală la epoca modernă*" în România. Deși Președintele Academiei Günter Stock nu a vizitat România decât cu o singură ocazie, în anii '90, pe perioada iernii, o revenire a sa în frumoasa noastră țară ar fi, cred, de bun augur.

După terminarea dineului, eu și domniile profesori ne-am continuat "programul de vizitare" al Berlinului cu un instructiv tur de autobuz dedicat turiștilor prin capitală și o "explorare a spațiilor comerciale". Ne-am încheiat seara cu o gustare la un restaurant în gara din Berlin (*Berlin Hauptbahnhof*), inaugurată în 2006, pe care Dl. Prof. Acu o consideră, de departe, "cea mai frumoasă din Europa", depășind-o pe cea din Londra sau Paris.

Sâmbătă, 12 iulie, ne-am întors la București.